

حکومتا ههریما کوردستانی/عیراق
وهزارهتا خاندنا بلند/زانکویا زاخو
قهکولینا پهروهردئ/پشکا جوگرافی
خاندنا سپیدههیان/قوناغا ئیکئ
بابهت/کوردولوجی

(میرگه هاسوران)

ماموستای بابهتی:-	ئاماده کرن ژلایی قوتابیان:-
م.کوقان نادر صهبری	۱-دیمه ن دلوقان ره سول.
	۲-ژین قادر احمد
	۳-احمد صباح مصطفی
	۴-فرست نجم الدین ابراهیم
	۵-کامیران هاشم عنتر
	۶-سیابند صالح خواسنجار

(2024-2023)

ناقہروک

- ۲.....میرگہہاسوران
- ۳.....جھئی جوگرافیا میرگہہا سوران
- ۴.۵.۶.....میرین میرگہہا سوران
- ۷.....کہلہین میرگہہا سوران
- ۸.۹.۱۰.....ژناف چوونا میرگہہا سوران

میرگه ها سوران :-

- ۱ «نیکه ژ میرگه هین بناقودهنگین کوردی بوماوئ چه ندین سالان حکومرانی کریه. دامه زرینهرئ ئیکئ یئ میرگه هاسوران میر (عیسا کورئ که لوس به گ) ل دهقرا رهواندوز ل دهست پیکا سه دئ (پازدئ) زاینی هاتیه دامه زراندن. ئەقئ میرگه هئ پاری خویئ تاییه ت هه بوویه هژمارا میرین میرگه ها سوران (۲۵) میرن ئیک ژوان ژن بویه .
- ناقئ میرگه ها سوران :-

۱- هندهك ژیدەر دبێژن عیسی کورئ که لوس دشرهکي دا دگهل کوري وي دژي ده وله تا عوسمانیا دراوستن ولسه رگرهکئ سور راوستان و عیسی دگه ل پشتەقانیئ وي هەر جارەکاسەر فهکشابا دا چنەسه ر وی گری سوور و خەلکئ دگوتەوان خەلکئ سوران .

۲- هندهك ژیدەر دبێژن ئالایئ عیسی کورئ کهلوس یئ ره نگئ سوور بوو و شینا بێژن ئەو کهسین ئالایین سوور گوتن سورانی .

۳- هندهك ژیدەر دبێژن دەمئ ئەف دهقره هاتیه هەلبژارتن عیسی ئەو بهرین سوور دینانانە دکەلهئ دا و هەر کهلهه کا ئافاکری بهرهکئ سوور وهك بیر هاتن دکر نهتیدا .

۴- بوچونه کادی دبێژیت جهئ ئەو لئ دگوتنئ سوران .

۵- شه ره فخاني به دليسي ناقئ سوران دبه ت بوگرتنه که لا (ئه وان-ره وان) دهمئ میر عیسی ویین دهوروبه رئ وي هیرش کرین بوگرتنه که لا (ئه وان-ره وان) بهرین سوور گه له ك ههبون وب بهرین سوور دانانه کهلهئ. لهورا دهمئ ئەف کهلهه گرتین بناقئ کومه لا به رده سوران هاتنه بناقکرن و پیچ پیچه ب بورینا وهختی هاتن بناقکرن ب سوران .

۱ «پەرتوکا پۆلادوازدی میژوویا نۆی و هه قچه رخ . وه زاره تی په روه رده. چاپا نه هئ. ۲۰۲۲. ص ۶۱

جهتی جوگرافیا میرگه‌ها سوران :-

۱. «گه‌له‌ك جارن سنورئ میرگه‌ها سوران به‌رفره‌هدبوان یان به‌رت‌ه‌نگ دبوان نه‌قه‌ژیک لسه‌ر شیانی‌ن میران دمان لدویف رویدانی‌ن ده‌قه‌رئ ب هیزئ و بی‌هیزیا میران. بگشتی میرگه‌ها سوران دکه‌فیته دناقه‌ه‌را زئی مه‌زن و زئی بجیک. ل باکورئ میرگه‌ها سوران میرگه‌ها بادینان بوو و ل باشووری میرگه‌ها بابان بوویه ل روژ‌ه‌ه‌لاتئ هاتا وه‌لاتئ ئیرانی دریژ‌بوویه. ده‌ست هه‌لاتامیرگه‌هئ گه‌هشتیه دناقه‌ه‌راشه‌قلاوه وره‌واندوز و ده‌شتا هه‌ریر. ده‌ست هه‌لاتا میرگه‌هئ به‌رفره هبوه‌ه تا گه هشتیه هه ولیرئ و کویه. ۲» نه‌ف میرگه‌هه ب نه‌گه‌رین بارودوخین جودا جودایی‌ن سه ربازی چه‌ندین پایته‌خت هه‌بووینه ده‌مین جودا جودا دا وه‌کی:- (هاودی‌ان. دوی‌ن. هه ولیر. شه‌قلاوه. هه‌ریر. خه‌لفیان) دوماهی پایته‌ختی میرگه‌ها سوران (ره‌واندوز) بویه ره‌واندوز جهه‌کی ناسئ بویه و ده‌قه‌ره‌کا جیایی و بلنده و دوژ‌من ب سانا‌هی نه‌شیت به‌ره‌ف وئ بجیت و داگیر بکه‌ت. میر محمد شیایی ده‌قه‌رین (شیروان و برادوست و سورچی و خوشناوه‌تی و هه‌ریر و هه‌ولیر و پردئ و کویه و رانیه و ده‌قه‌رین بادینان و شنگال و ده‌ورو به‌رین میسل و جه‌زیرئ) ئیخسته به‌سه‌ر میرگه‌ها سوران.

۱ «لژنه یه‌ك . ئینسکلوپیدیای کورد و کوردستان به‌رگی سێیه م. ۲۰۲۲. ص ۴۹۸
 ۲ «په‌رتو‌کا پولاد‌وا‌زدی میژ‌وو‌یا ن‌وی و هه‌ق‌جه‌رخ . وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده‌چاپا نه‌هئ. ۲۰۲۲. ص ۶۱

میرین میرگه‌ها سوران:-

«۱»

● ۱. میر عیسا کورئ کهلوس بهگ: د سهدئ پازدئ دا ئهف میره ب دامه‌زینهرئ میرگه‌ها سوران دهئته دانان شیا ب زیره‌کی و ژیهاتیا خو خه‌لکی ژ ده‌وروبهرئین خو خرکه‌ت د جهنگان دا میرئ چاف نه‌ترس دهئته نیاسین ماوه‌کئ زور فهران ره‌وای کریه هیمنی ئارامی بو ده‌قهرئ دابین بکه‌ت .

● ۲. میر سه‌ییدئ کورئ شا عه‌لی بهگ : میره‌کئ بنا‌قوده‌نگئ میرگه‌ها سوران بو که‌سه‌کئ مه‌رد ناقئ وی چو بوو. د(شه‌قلاوه) دا حکومرانی کریه . دگهل بابانیان پیکه‌اتبوو کو‌تولا برایی خو میر(عیسای) بکه‌ت. هه‌روه‌سا شیا ده‌ست بسهر که‌له‌ئین (هه‌ریر، که‌رکوک ، ده‌وروبهرئین وی دا) بگریت .

● ۳. میر سلیمان بهگ کورئ قولی بهگ : سه‌رده‌ مئ فی میری میرگه‌ها سوران د ده‌فه‌رئ دابی هه‌زه‌کا کاری گه‌ر جه‌ئ باوه‌ریئ ده‌ست هه‌لاتا عوسمانی یا دابی و بفه‌رمانا سولتان مرادئ سیئ جه‌نده‌رکه‌ک پئ هات بینه‌دان دوماهیک سالین فه‌رمان ره‌وایا وی (هه‌ولیر) کریه پایته‌ختئ میرگه‌ها سوران و گرنگیه‌کا به‌رجاف پئ دابی فی میری گرنگی ب زاناین ئاینی و گه‌شه‌پئ دانا ئاینئ اسلامی دایه‌ژبلی گرنگی یا دبارئ ئه‌ده‌ب و ره‌وشه‌میری دا .

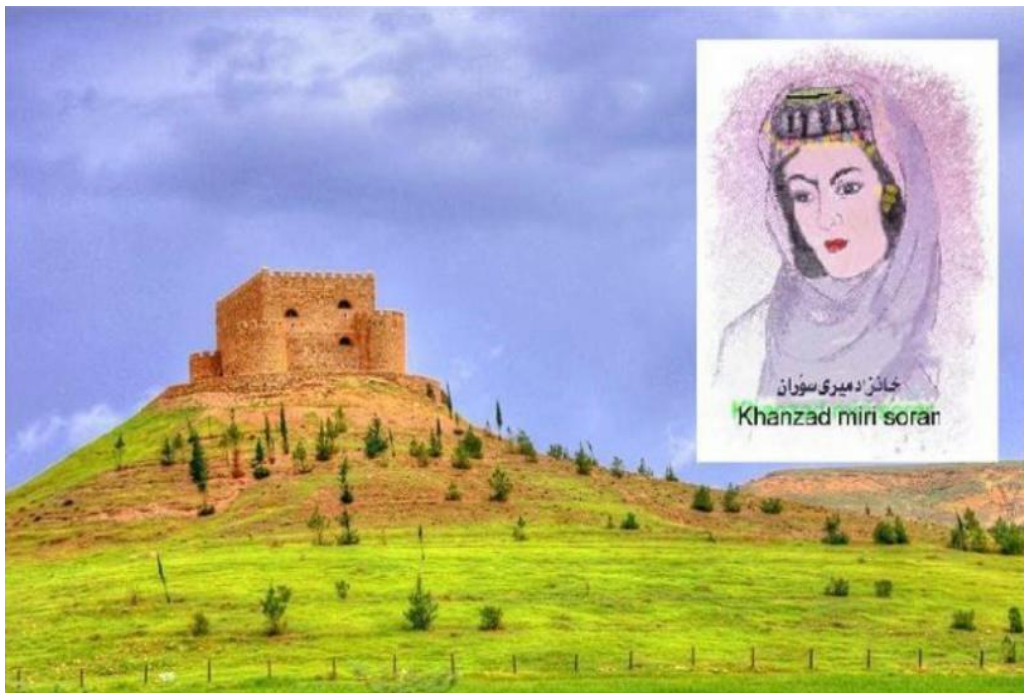
۱«لژنه‌یه‌ک. ئینسکلوپیدیای کورد و کوردستان. به‌رگی سییه‌م. ۲۰۲۲. ص ۵۰۰»

● ۱ « ۴: مير محمد (ميری گه وره) نه بتئی ل ميرنیشیناسوران دا به لکو دمئڙو یا کوردستانی داب ئک ژمیرئن بناڤو ده نگ دهئته هژمارتن مير محمد جه ند ناسناف هه بون ژوان (ميری گه وره) (محمد پاشایی ره واندز) و (پاشایی کوره) نه في ميري جه ندين که لهئن سه خت وبه رز دسنورئ ميرنیشينا خو دا دروست کرن و شيا دما وه کئ کورت دا زال بيت بسه ر خزم و نه حه زنن خودا مير محمه دي باژئري ره واندز کره پایته ختئ حکومرانیا خو و هوزئن ده ورو به ر ئخستنه ژئر ده ستهه لات داريا خو لسه ر ده مئ ئه في ميري ميرگه ها سوران به ر فره هيه کازوور بخوفه ديت و شيا سوپايه کئ ب هئز دروست بکت و کار گه هئن توب و توبخانال ره واندزئ دروست کرن ئه فان کارئن ميري وه کر کو ده وله تئن عوسماني و يراني ژئ توره بن ژبه ر هندئ عوسماني له شکه ر بوئينا و ژ ئه نجامئ جه ندين هوکارئن نافخوي و نه بينا هئزئ دناف به را سوپايئ عوسماني و له شکه رئ پاشايئ گه وره دا له شکه رئ عوسماني شيان زال بين بسه ر له شکه رئ ميري دا ژبه ر هندئ ميري ب نه جاري خو بده ستفه به ردا و هنارته يسته نبولئ و لوی رئ ژناف بر.

● ۵: ئەمىرە خانزاد كجي قولي به گ: پىشتي مرنا مير عه لي به گ خانزادا
كجا وي ده ستهه لات داري وه رگرت ئافره ته كا زيره ك و ليهاتي بوجه
ندين كه لهين مه زن دروست كرن .

● ۶: مسته فابه گ كورئ ئوغوز به گ: پىشتي بابئ خو ده ست هه لات وه
رگرت جه ندين جاكسازي ديواري كارگيري د ميرنشينينا خودا ئه نجام
دان به لئ ژبه ر ناكوكيا نافخوي جه ندين گرفت و ئاسته نگ بو دروست
بون هه ر ژبه ر في هوکاري فيا يه دگه ل بابانيان ريک بکه فيت ژبه ر
هندئ كجا خو دايه كورئ ميره كئ بابانيان و دوماهيك جار بو مير مسته
فايئ كورئ خو ده ست ژ ده ست هه لات داريئ به ردا

۱ «كامه ران جه مال بابانزاده . دامه زراندي چه ند ميرنشينئكي كورد
له همدوو سدهي (۸ و ۹ك- ۱۴ و ۱۵ز) هه وليئر. ۲۰۱۲

کهلهين ميرگه ها سوران:-

1. وديان :- که لهه کا که فنه مئرو يا وئ فه دگه ريته بو سه رده مئ عه باسييان لديف به لگه نامه يئن عوسمانيان هاوديان ل ده ست پئکا سه دئ ۱۰ ک/۱۷ که لهه کا سه خت بو ل باکورئ هه ولئري به رگري به رامبه ري سويائي عوسمانيا نيشاندا
2. باله کان:- نافئ وئ يئ هاتي کو جهئ زه رزاييا بو ل وي سه رده مي خودائن سئ هزار جه نگاهه ران بو بو پاراستنا سنوري دناف به را هه فلئر و نازه رجاني دا ۸ ک/۵ از کو شينه وارئن زه رزا ييا بون دده فه ري دا نه ما بون پشته فاني بو عيسايئ كلوس به گي بون د وئ سه رهه ل داني دا به ر پاكري
3. شه قلاوه (شقلاباد) :- ل سه رده مئ مير سه يدي بويه دووه م پايتيه ختي پايتيه ختي سورا دکه فيته دوماهيكه سه دئ ۹ ک/۵ از و ده ست پئکا سه دي و ده ست پئکا سه دئ ۸ ک/۴ از شه قلابا د نافئ وئ هاتي گونده كي مه زنه ۸ کم ب ل هه ولئري يئ ديره سنوري باشوري سوران بو ل سه ده يئ نافه راست
4. هه رير:- ل سه رده مئ شاد علي كوري عيساي پايتيه ختي مئرنشينا سوران بووسه رجاوه ين بدلداني ب(هروري)نافكريه و دبئرن ل به شئن جيايئن باكورئ هه ولئري هاتينه
5. دوين : پاشمامئن وئ نوکه که لهي گونده كي که فن دانه دناف به را هه ولئري و پيرمام ب ديراتيا هکم يال پيران ديره
6. تاوان :ل سه رده مئ عيساي كولوسي مه لبه ندئ پاشا يه كي سته م كار بو به لي ديار نينه كا پاشايه كيه جئت بيت تاوان جهئ نوکه يئ ره واندزي بيت

<https://www.google.com/search?q=www.z+https%3A%2F%2Fzaniary.com%2Fblog%2F61274fe324d00%2F%D9%85%DB%8C%D8%B1%D9%86%D8%B4%DB%8C%D9%86%DB%8C-%D8%B3%DB%86%D8%B1%D8%A>

(که لها دوین)

ئه‌گهرین ژناف چونا میرگه‌ها سوران:-

«١»

ئه‌گهرین نافخوي:-

١-میری سوران میر (محمد) بشته‌فانیه‌کا زورل زانایین ئایینی دکر, ئه‌قان زانایان گه‌له‌ک جاران ماییتیکرن دکار وبارین سیاسی میرگه‌هي دکر, هه‌ر وه‌سا (فه‌توا) راگه‌هاند ئه‌گهر میر محمد شه‌ری دژي ده‌وله‌تا ئوسمانی بکه‌ت ئه‌و گونه‌ه‌کاره‌و هه‌ر وه‌سا ئه‌وین دفی شه‌ریدا به‌ینه‌کوشتن گونه‌ه‌ستویی وان ژیه‌, ئه‌قی جه‌ندی ژي که‌له‌ک کارتییکرن له‌شکه‌ری کر و له‌شکه‌ر به‌ربه‌لاف بو, میر محمد نه‌چار بو خوراده‌ستی والیی به‌غدا (راشد پاشای) بکه‌ت ویژي میر محمد به‌ره‌ف سته‌نبول ه‌نارت.

۲- ههڅرکي لسره دهسههلاتي دناځبه را ميرين ميرگهها سوران دا , وه کي هه څرکيا براي ميرمهدهي لسره ده ستههلاتي بشتي کوشتناوي نانکوهه څرکي دناځ بهرا ميرئهمه دي و مير سلیماني دا .

۳- هه څرکيا ميرگه هين کوردي و شه ري وان دگه لک وه ک شه ري ميرکه ها سوران دکه ل ميرکه ها بابان و ميرکه ها باهدينان.

۴- شه رين به رده وام يئن ميرکه ها سوران , مير محمد بويه ئه گه ري لاوازوننا ميرگه ها سوران ژ لايئ نابوي فه و کارتنکرن ل هه مي لايه نئن ژيانئ دميرکه هيدا هاتنه کرن پيټه پئنه دان ب لايه نئن ئافاکرنئ و لايه نين دي ..

۵- زوربه يه ميرگههين کوردي لسره ر سيسته مي ده ربه گايئ بو و لايه ني له شکه ريفه وه فاداريا وان بو عه شيره ت و هوزي بو هنزا ميرگه هي ل سه ر ده ربه گه و نارمانجين وي دراوستيا و لډيف به ر ژه وه نډيئن فان ده ربهگه بون به روڅاژي له شکرئ ئوسماني بون کو هيژين نئکشاري و وه فاداريا وان بو سولتان و ده وله تا ئوسماني بو.

ئهگهرين دهرهکي:-

فاکتهرين نيڅ ده وله تي و مائتي کرنابريتانيا .

۱- ترسا بریتانیا ژ مائتيکرنا روسيال ده څهريدا بوله ورا به ري روسيا بهيت بریتانیا هه ولدا جاره سه ریا څي بارودوخي بکه ت , دبه رژهوه نډيئن برتانيا دا نه بوکوبشته فانيا ميرگههين کوردي بکه ت ده مي بریتانیا مائتي کرن دميرگه ها سوران دا کري گوت ئه م به ر هه څين هاريکاري ده وله تا ئوسماني بکه ين ژلايئ له شکرئ څهه څ جهنده تشته کي نيبو جونکو

بریتانیا ژبویه ر ژوهندیځ خو و ژبه رداگیرگه هیځ خو فشارل داگیر گه
هین وان نه که ن .

۲- مایټیکرنا ئیرانی : بو ئیکه م جار ئیرنی گوته ده و له تا ئوسماني نه و
هه ر دوو دي خوکه یڼه ئیک بو گوره پانی دژي میرگه ها سوران راوستین
, به لي ده وله تا ئوسماني ب پیشنیارا ئیرانی رازي نه بول گه ل فی جه
ندی ئیرانی ده ه هزارلهشکه ر ئاماده کرن بو هیرش کرنی لسه میرگه ها
سوران, لهورا بریتانیا ههولدا بزوترین ده م میر محمدي رازي بکه ت دقیا
هاتنا هیزین ئراني ب راوستینیت .

۱» په رتوکا پولادوازدی میژوویا نوي و هه فجه رخ . وه زاره تي په روه رده. چاپا نه هی. ۲۰۲۲. ص ۶۶

لیستا ژێدهران

- په رتوکا پولادوازدي میژوو یا نوي و هه قجه رخ .وه زاره تي په روه رده.چاپا نههئ. ٢٠٢٢
- کامه ران جه مال بابانزاده .دامه زراندي چه ند میرنشینیکي کورد له ههردوو سهدهی (٨ و ٩ ک- ٤ و ٥ ز) هه ولیر. ٢٠١٢
- لژنه په ک. ئینسکلوییدیای کورد وکوردستان. به رگی سنیه م. ٢٠٢٢.
- <https://www.google.com/search?q=www.z+https%3A%2F%2Fzaniary.com%2Fblog%2F61274fe324d00%2F%D9%85%DB%8C%D8%B1%D9%86%D8%B4%DB%8C%D9%86%DB%8C-%D8%B3%DB%86%D8%B1%D8%A7%D9%86&ie=UTF-8&oe=UTF-8&hl=en-iq&client=safari>